

LANDSBYGDSPOLITISKT PROGRAM FÖR VÄNSTERPARTIET

I VÄSTRA GÖTALAND

Vänsterpartiet arbetar för att skapa ett fungerande demokratiskt, jämlikt, rättvist, ekologiskt hållbart och solidariskt samhälle. Det är ett samhälle som är befriat från klass-, köns- och etniskt förtryck. Det bygger på välfärd, utbildning, utveckling och arbetstillfällen i hela landet och därmed också i hela Västra Götalandsregionen.

Urbaniseringen innebär utmaningar för både stad och landsbygd. Städernas befolkning blir större och yngre, medan befolkningen på landsbygden är oförändrad i omfattning men äldre. En levande landsbygd erbjuder attraktiva livsmiljöer med närhet till friluftsliv och rekreation. I en tid av omställning spelar landsbygden en avgörande roll för utvecklingen av ett långsiktigt hållbart samhälle genom bland annat satsningar på förnybar energi och lokal ekologisk matproduktion.

Vänsterpartiet Västra Götaland strävar efter att ge alla invånare en god uppväxt, möjlighet till arbete och en trygg ålderdom. Vi vill att solidaritet och behov avgör fördelning av våra gemensamma resurser, inte marknadskrafter och efterfrågan. Landsbygdens olika förutsättningar måste beaktas och invånarna ges förutsättningar att utveckla sig och sin specifika bygd.

I detta dokument vill vi beskriva vilka utmaningar och möjligheter vi ser för landsbygden och hur vi tycker att Västra Götalandsregionen i grova drag bör möta dessa i framtiden. Texten behandlar framförallt de frågor som ligger på regionens, men vi vill understryka att samarbete mellan de olika offentliga beslutsnivåerna, samt dialog mellan samhällsföreningar och det offentliga, är helt avgörande för att hela regionen ska kunna erbjuda alla sina medborgare den service och de möjligheter de behöver och har rätt till.

På kommande sidor kan du läsa om vår politik för landsbygden i regionens olika ansvarsområden, men sammanfattningsvis vill Vänsterpartiet Västra Götaland verka för:

- satsningar för att behålla och utveckla samhällsservice.
- hållbart skogsbruk, jordbruk och fiske.
- utbyggd kollektivtrafik med pendlingsmöjligheter och anropstyrd trafik.
- en jämlik vård för hela regionen, fri från vinstintresse.
- goda möjligheter till att ta del av- och utöva kultur.
- behålla och utveckla folkhögskolor och naturbruksgymnasium.
- bra möjligheter för friluftsliv och hållbar turism.

En levande landsbygd

Många framtida jobb finns inom de gröna näringarna, såsom hållbar livsmedelsproduktion och turism inom mat, kultur och natur. Jordbruk, skogsbruk och fiske ska bedrivas långsiktigt hållbart. Andelen ekologiska, närproducerade och klimatsmarta livsmedel ska öka. Genom att i ökad omfattning kräva bättre mathållning inom offentlig verksamhet vill vi stödja utbyggnad av ekologisk, hållbar och lokal näringslivsverksamhet.

Landsbygden präglas i dag allt mer av att gemensam service försvinner från lokalsamhället och invånarna tvingas till långa transporter för att få tillgång till daglighandel och basvaror. En förutsättning för lanthandelns överlevnad är offentligt finansierade stödåtgärder. Genom att stödja socialt företagande och kooperativa föreningar möjliggörs uppbyggnad av gårdsbutiker med försäljning av jordbruks- och spannmålsprodukter, bagerier, slakterier mm. Sverige behöver en större jordbruksproduktion och vår självförsörjningsgrad behöver öka. Detta är inte minst viktigt ur ett miljöperspektiv, där en levande landsbygd ger kortare transportvägar mellan producenter och konsumenter.

Konsumtionen av kött och mejeriprodukter behöver minska för klimatets skull. Det finns mängder med grödor och andra växtbaserade produkter som är möjliga att producera i Sverige och Västra Götalandsregionen har alla förutsättningar för att stå i spetsen för den nödvändiga omställningen till en hållbar matproduktion.

Satsning på miljövärd, småskaligt och ekologiskt jordbruk, samt djurhållning kan också vara ett sätt att locka ytterligare turister till regionen. De natur- och kulturvärden som finns i regionen behöver värnas och tas tillvara på. Tillgången till ett rikt djur- och naturliv är viktig för såväl turism, rekreation och biologisk mångfald. Koncept som "Bo på lantgård" är ett sätt att förmedla kunskap om hur maten vi äter produceras och vilken påverkan den har på miljö och landsbygd samtidigt som det kan gynna turistnäringen. Detta kan kompletteras med lokalt hantverk, secondhand, återbruk och satsningar på friluftsliv – satsningar som alla bidrar till att öka livskvaliteten och kommer både besökare och boende till nytta.

Även med en väl utbyggd kollektivtrafik kommer många vara beroende av tillgång till bil som transportmedel. Detta kräver drivmedelsstationer och säkerligen också ekonomiskt stöd för att detta skall vara möjligt. Lokala initiativ med bilpooler och gemensamma varutransporter ska gynnas. Även bredbandsutbyggnaden en viktig fråga för landsbygdens infrastruktur. Regionen kan agera för att bredband ses som en del i en offentligfinansierad infrastruktur som ska komma alla till del, oberoende var en bor

Vänsterpartiet Västra Götaland vill

- att andelen ekologiska och närproducerade livsmedel ökar i regionens egen mathållning.
- genom riktade stöd främja produktion av ekologiskt hållbara och lokalt producerade livsmedel och lokalt producerad energi.
- främja lokala initiativ för att tillfredsställa behov av drivmedel.
- att jordbruk, skogsbruk och fiske bedrivs långsiktigt hållbart.
- främja framtagandet av växtbaserade livsmedel.

Ett aktivt kulturliv

Tillgången till ett rikt och fritt kulturliv är vital för ett fungerande samhälle. Kulturen är viktig för människors välmående, både genom utövande av kulturella yttringar och upplevelser. För att kulturen även ska vara tillgänglig på landsbygden är det viktigt att regionen tar ansvar för att göra förutsättningarna för kulturlivet så bra som möjligt.

I städerna är utbudet av kommersiella kulturupplevelser betydligt större än på landsbygden och även utbudet gällande utövande av kultur är större. Detta ställer krav på att det fria kulturlivet, det ideella föreningslivet och sökbara ekonomiska medel måste vara starkt och tillgängligt. Det fria kulturlivet på landsbygden kan också stödjas gällande lokaler, administrativ hjälp och samordning mellan kommungränser för att det ska kunna ha en bred och aktiv verksamhet. I en situation då många upplever att den politiska, mediala och ekonomiska makten flyttas allt längre bort är det viktigt att det fria kulturlivet erbjuds möjlighet att starta politiska samtal och väcka breda samhällsdebatter. Detta är en viktig demokratisk funktion som kräver att kulturens verksamhet, budskap och innehåll varken är villkorad politiska eller kommersiella intressen.

Många av regionens skattefinansierade kulturinstanser, såsom ensembler och museum, är förlagda i städerna. För att alla medborgare ska kunna ta del av dessa krävs ökad tillgänglighet för de som inte bor i städerna. Detta kan ske genom att delar av verksamheten under perioder flyttar runt i regionen eller tekniska lösningar som direktsänder från evenemang, men även genom lösningar för att underlätta människor att ta sig till verksamheten till exempel med tillfälligt insatta bussturer.

Mycket av den kultur som människor tar del av och utövar ingår även i kommunernas olika kulturverksamheter, vilket gör en samordning med kommunerna väldigt viktig. På landsbygden kan detta handla om att stödja föreningslivet, främja biblioteksverksamhet eller kulturverksamhet i skolor och äldreomsorg.

Vänsterpartiet Västra Götaland vill

- förbättra de ekonomiska förutsättningarna för det fria kulturlivet på landsbygden.
- göra regionens kulturinstanser mer tillgängliga för de som bor och verkar utanför städerna.
- arbeta för bättre samordning i kulturlivet mellan kommuner och verksamheter.

Utbildning - berikande för landsbygden

Närliggande naturbruksgymnasium eller folkhögskola innebär ofta fördelar för en ort där verksamheterna ger arbetstillfällen med möjlighet till utökad utbud av samhällsservice och olika kulturella och andra aktiviteter på skolorna. Orten med närområde ökar i attraktivitet.

Naturbruksgymnasium är en viktig skolform som ger möjlighet för ungdomar som vill verka inom jord- och lantbruk att få en god grundutbildning för detta. För att jord- och lantbruk ska finnas kvar och utvecklas i vår region krävs att branschen försörjs med kompetens även i framtiden. Att behålla och utveckla naturbruksgymnasierna är därför i högsta grad angeläget.

Västra Götalandsregionen bör öka samarbetet med högskolor och universitet i syfte att bli ledande inom forskning kring gröna näringar, hållbart jord- och skogsbruk, samt alternativ till fossila bränslen.

Folkhögskolorna har länge fyllt en viktig funktion i svenskt utbildningsväsende och gör så än idag. Varje folkhögskola är unik i sin verksamhet med olika yrkesinriktade utbildningar och/eller profilkurser för personlig utveckling. Gemensamt för alla är möjligheten att läsa in grundskole- eller gymnasiebehörighet. De flesta folkhögskolor har internat, vilket innebär att många studenter även blir invånare i den ort där folkhögskolan är belägen.

I vårt stressade samhälle erbjuder vistelse på en folkhögskola ofta ett sätt att möjliggöra ökad livskvalitet eller en omstart i livet. Verksamheterna är ofta belägna utanför storstäderna och fyller flera funktioner som vi ska slå vakt om. Det är av stor vikt att folkhögskolornas verksamhet bevaras och utvecklas. Det är också viktigt att folkhögskolorna ska kunna hålla en lokal förankring, exempelvis genom öppna föreläsningar eller kulturevenemang. Detta gynnar både lokalsamhället och studenterna. Regionen har som huvudman för flera folkhögskolor en viktig roll att fylla i att stödja folkhögskolorna.

Vänsterpartiet Västra Götaland vill

- behålla och utveckla naturbruksgymnasierna.
- behålla och utveckla folkhögskolorna.
- integrera regionens skolor mer i det lokala samhället.
- i samarbete med högskolor och lokala näringar arbeta för ett mer ekologiskt hållbart samhälle.

Turism och näringsliv

Förutsättningarna för att människor ska kunna bo, leva och verka i landsbygden är i stor grad beroende av att det finns jobb, välfärd och samhällsservice. Dessa hänger ihop genom de samhällsekonomiska hjulen. Landsbygden kan inte vara beroende av att privata intressen ska komma utifrån och garantera arbetstillfällena och behov av samhällsservice utan vänsterpartiet anser att regionen bör ta ansvar för att stödja lokala initiativ som anställer och verkar lokalt.

I regionen finns många besöksmål som lockar besökare från hela världen. Med turism kommer också goda förutsättningar för besöksnäringen. Detta är en stor möjlighet som ska tas vara på, men som också kräver underhåll och utveckling för att även i fortsättningen locka såväl gamla som nya besökare. I arbetet med att främja besöksnäringen är det viktigt att landsbygdsperspektivet finns med. De besöksmål som regionen har att erbjuda är både belägna i Göteborgsområdet och på andra ställen runtom i Västra Götaland.

Både för besökare som kommer från andra delar av Sverige och världen, men även för de egna invånarna, är det viktigt att ge förutsättningar för att kunna upptäcka och besöka platser, evenemang och upplevelser på olika håll i regionen. Ett viktigt utvecklingsområde är insatser som förlänger besökssäsongen eller aktiviteter som ligger utanför den traditionella säsongen. Regionen bör tillsammans med kommunerna arbeta för en ökad samordning, information och infrastruktur som främjar tillgängligheten till regionens unika besöksmål och bidra till goda och rättvisa förutsättningar.

I Västra Götalandsregionen finns många kulturarv som idag är i det närmaste bortglömda och outnyttjade. Fasta lämningar och kulturarv finns i regel på landsbygden och dessa måste värnas för såväl dess kulturhistoriska värden, som dess potential som besöksmål. För att denna potential ska uppnås krävs dock aktiv åtgärder från regionen i form av värnande av dem, samt att lyfta fram dem som en del i besöksnäringen.

Det är viktigt att den verksamhet och de satsningar som görs på landsbygden inte sker enbart för turism eller för att locka nya invånare, utan även har fokus på att förbättra för de som idag bor i området. Med utgångspunkt i att skapa förutsättningar för ett gott och fungerande liv på landsbygden kan människor ges möjligheten att själva göra valet att bo kvar, återvända eller för första gången bosätta sig utanför städer och tätorter.

Vänsterpartiet Västra Götaland vill

- främja och förbättra förutsättningarna för lokala initiativ som ger samhällsservice och jobb.
- stärka förutsättningarna för besöksnäringen i lands- och glesbygd.
- verka för en hållbar turism och besöksnäring.
- arbeta för förbättrade villkor för de som arbetar inom besöksnäringen.

Kollektivtrafik utanför tätorterna

Landsbygdens kollektivtrafik har till stora delar annorlunda utmaningar än kollektivtrafiken i stadsmiljö. För de gleset befolkade delarna av regionen handlar utmaningarna ofta om att kollektivtrafiken ska kunna gå tillräckligt nära människor och tillräckligt ofta för att kunna vara ett godtagbart alternativ för såväl dagliga resor till arbete eller utbildning som mer spontana resor. Även priset på kollektivtrafiken måste vara attraktivt för att kunna konkurrera mot bilen som transportmedel. Det långsiktiga målet är en avgiftsfri kollektivtrafik.

Kollektivtrafiken är också för många helt avgörande för om det är möjligt att bo kvar eller bosätta sig där de önskar. Men samtidigt som kollektivtrafiken behöver byggas ut på många håll måste även hänsyn tas till frågor om miljöpåverkan och ekonomi. Trafiken måste alltså bli smartare och nya lösningar bör testas för att minimera att kollektivtrafiken slösar på vår miljö och våra skattepengar.

För unga invånare på landsbygden är kollektivtrafiken ofta den enda möjligheten att på egen hand ta sig mellan skola, aktiviteter och vänner. Därför är det av stor vikt att kollektivtrafiken är tillgänglig för dem. Detta kan gälla turernas täthet och utformning, biljetternas pris och giltighetstid, samt skolkortens tidsbegränsningar.

Fler delar av regionen måste få kollektivtrafik som underlättar pendling. Även fler och bättre pendlingsparkeringar och liknande kan vara steg som gör kollektiva transportmedel mer attraktiva. För den som reser mer sällan och på mer oregelbundna tider kan en utbyggd och smidig anropsstyrd trafik vara en bra lösning. För att underlätta användandet av kollektivtrafik framför bilen, kan bättre möjligheter till cykelparkering och laddningsstationer för elcyklar vara ett bra steg på vägen.

Även tillfälliga turer vid evenemang kan vara ett bra sätt att skapa alternativ till bilen och öka möjligheterna för människor att ta del av dessa. Denna typ av lösningar kan även öka attraktiviteten för både evenemang utanför städer och kollektivtrafiken som färd sätt till nya grupper. För att öka flexibiliteten och minska på utsläppen kan bränslesnålare fordon av mer varierande storlek vara en bra lösning.

Vänsterpartiet Västra Götaland vill

- bygga ut den anropsstyrda kollektivtrafiken som ett komplement till de fasta linjerna.
- att fler delar av regionen ska få kollektivtrafik som underlättar pendling.
- öka antalet tillfälliga kollektivtrafikturer i samband med evenemang.

Vatten- och järnvägar

Vid omställning till ett samhälle oberoende av fossila bränslen kommer järnvägen att få allt större betydelse, såväl för godstrafik som persontrafik. Inte minst på landsbygden, där sträckorna är längre och den mesta trafiken sker med bil och lastbil, är det viktigt att det offentliga tar ansvar för att ge attraktiva och hållbara alternativ till vägnätet. Därför värnar Vänsterpartiet de regionala järnvägssträckorna och menar att dessa behöver byggas ut och förbättras. Det ska också vara ett alternativ att rusta upp de järnvägar som låtits förfalla där det kan vara möjligt. En utbyggnad av omlastningsterminaler och rangerbangårdar bidrar också till fler arbetsplatser och arbetstillfällen.

I Västra Götaland finns också många vattenvägar som historiskt har använts för transport av gods och människor och även i dag finns i regionen flera hamnar som används för transport av gods. Genom att utveckla trafiken på vattenvägar samt genom en förbättrad infrastruktur till och från dessa hamnar skulle vi kunna minska den tunga godstrafiken på våra vägar och bidra till en hållbar och livskraftig region.

Vänsterpartiet Västra Götaland vill

- verka för upprustning och förbättrad trafik på de regionala järnvägarna.
- utveckla godstransporterna på våra inre vattenvägar, utmed våra kuster och på järnväg.

Trygg hälso- och sjukvård för hela regionen

Allas rätt att vid behov ha tillgång till en god och jämlik hälso-och sjukvård är en av grundstenarna i den svenska välfärden. I VGR innebär detta en utmaning, där de 49 kommunerna har olika förutsättningar, från små kommuner med en befolkning runt femtusén invånare till storstadsregionen Göteborg där det bor mer än en halv miljon människor. För att säkra tillgången till vård och omsorg och tillgången till läkemedel även i befolkningssvaga områden krävs att nödvändiga resurser tillförs via skattesystemet och att ekonomiska resurser omfördelas. En nära och decentraliserad sjukvård är inte bara en demokratisk rättighetsfråga, utan även en förutsättning för en levande landsbygd.

Genom en ökad marknadsstyrning och att vinster släpps in som drivkrafter för vård och omsorg försvåras möjligheterna att styra vården till de med störst behov. Marknaden kommer aldrig att kunna tillgodose landsbygdens omsorgsbehov. Vänsterpartiet arbetar för att minska effekterna av privatiseringar och motsätter sig fortsatt utbyggnad av vårdvalssystem.

Region och kommuner har ett gemensamt ansvar att bedriva hälsofrämjande insatser. I varje kommun ska finnas tillgång till ungdomsmottagning, familjecentral och ett välfungerande omhändertagande av blivande föräldrar. Olika lösningar kan finnas med samarbete över kommungränser, mobila team och ambulerande verksamheter. Genom god telefontillgänglighet, fortsatt satsning och utökning av tjänsterna på den digitala ungdomsmottagningen (UMO) samt öppettider anpassade efter ungdomars önskemål och behov kan vi säkerställa ett gott stöd för alla regionens ungdomar.

Vårdcentraler och rehabiliteringsmottagningar ingår i ett vårdvalssystem där offentligt drivna verksamheter har tvingats ut på en marknad tillsammans med privata aktörer. Detta innebär stora svårigheter att anpassa utbud och erbjuda vård utifrån närliggande geografiska och/eller socio-ekonomiska behov. Öppettider för vårdcentraler och jourmottagningar regleras enligt gemensamt ställda krav. I ett steg att kunna ha nära vårdcentraler på landsbygd eller mindre orter kan regelverket behövas göra mer anpassningsbart efter lokala förutsättningar, exempelvis när det gäller öppettider och tillgänglighetsgraden för olika kompetenser och yrkeskategorier. För att öka möjligheten för den som bor avskilt att lätt ta sig till sin vårdgivare behöver transportmöjligheterna underlättas och kollektivtrafiken göras mer tillgänglig.

Alla invånare i Västra Götaland skall vara förvissade om att det vid behov finns tillgång till bra sjukvård. Ingen ska behöva känna oro för att inte få snabb hjälp vid akuta besvär. Detta handlar bland annat om att se till att det finns en väl utbyggd jourverksamhet kopplad till den nära sjukvården men också att NU-sjukvården och sjukhusen i Alingsås, Borås, Kungälv, Lidköping och Skövde har fungerande akutmottagningar. Nyckeln till en fungerande vård och omsorg på landsbygden ligger i ett systematiskt och väl utbyggt samarbete mellan olika aktörer såväl kommunala, regionala som nationella. Samverkande sjukvård är ett sådant exempel där 1177 Vårdguiden på telefon tillsammans med ambulans och kommunal sjukvård samverkar över traditionella verksamhetsgränser, underlättar för den prehospitala vården att ge rätt insatser och skapar trygghet för invånarna, inte minst för de multisjuka äldre. En utbyggnad av mobila team med läkarkompetens är angeläget för att öka servicegraden och minska behovet av sjukhusinläggningar.

Det ligger i sakens natur att det är svårt att upprätthålla kompetens om en sällan behandlar/omhändertar ett problem eller stöter på en diagnos. Det är därför viktigt att specialistsjukvården ges ett tydligt konsultationsansvar med krav på att stötta och vara rådgivande åt Närsjukvård och Primärvård. Vidare behöver tekniska och IT-lösningar med bland annat data- och bildöverföring utvecklas och utnyttjas i högre grad.

Det finns stora svårigheter att rekrytera och behålla vårdpersonal utanför storstadsområdena. Regionen behöver därför anstränga sig extra mycket för att bli en attraktiv arbetsgivare även på

mindre orter med satsning på förbättrad arbetsmiljö, långsiktig trygghet och minskad arbetstid. Det kan också handla om möjligheter till kompetensutveckling och forskningsengagemang.

Vänsterpartiet Västra Götaland vill

- att marknadsekonomi och vinstintressen ska hållas utanför vården.
- att den nära sjukvården byggs ut med ökad tillgång till jourcentraler.
- att resurser för forskning och kompetensutveckling omfördelas från sjukhusen till den nära vården.

Vänsterpartiet Västra Götalands landsbygdspolitik i punktform

Vi vill:

- att andelen ekologiska och närproducerade livsmedel ökar i regionens egen mathållning.
- genom riktade stöd främja produktion av ekologiskt hållbara och lokalt producerade livsmedel och lokalt producerad energi.
- främja lokala initiativ för att tillfredsställa behov av drivmedel.
- att jordbruk, skogsbruk och fiske bedrivs långsiktigt hållbart.
- främja framtagandet av växtbaserade livsmedel.
- förbättra de ekonomiska förutsättningarna för det fria kulturlivet på landsbygden.
- göra regionens kulturinstanser mer tillgängliga för de som bor och verkar utanför städerna.
- arbeta för bättre samordning i kulturlivet mellan kommuner och verksamheter.
- behålla och utveckla naturbruksgymnasierna.
- behålla och utveckla folkhögskolorna.
- integrera regionens skolor mer i det lokala samhället.
- i samarbete med högskolor och lokala näringar arbeta för ett mer ekologiskt hållbart samhälle.
- främja och förbättra förutsättningarna för lokala initiativ som ger samhällsservice och jobb.
- stärka förutsättningarna för besöksnäringen i lands- och glesbygd.
- verka för en hållbar turism och besöksnäring.
- arbeta för förbättrade villkor för de som arbetar inom besöksnäringen.
- bygga ut den anropsstyrda kollektivtrafiken som ett komplement till de fasta linjerna.
- att fler delar av regionen ska få kollektivtrafik som underlättar pendling.
- öka antalet tillfälliga kollektivtrafikturer i samband med evenemang.
- verka för upprustning och förbättrad trafik på de regionala järnvägarna.
- utveckla godstransporterna på våra inre vattenvägar, utmed våra kuster och på järnväg.
- att marknadsekonomi och vinstintressen ska hållas utanför vården.
- att den nära sjukvården byggs ut med ökad tillgång till jourcentraler.
- att resurser för forskning och kompetensutveckling omfördelas från sjukhusen till den nära vården.